

Ἐγκώμιον τῆς κωμοπόλεως Μπαμπᾶ-Ἐσκή
(Ἐσκή μπαμπᾶ).

Αὕτη ὑπῆρξεν ἀκμάζουσα πόλις μετὰ ὄχυροῦ φρουρίου ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γιάνκο υἱοῦ τοῦ Μιχδιάν.

Μετέπειτα ὁμοῦ ἐνωθέντες εἰς συμμαχίαν οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ἑρζεγοβῖνοι, ἵνα καταστρέψουν τὴν Κωνσταντινούπολιν, κατὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτῶν κατ' ἐκείνης ἐδῆωσαν καὶ τὴν πόλιν Μπαμπᾶ-Ἐσκή.

Ὅτε, βραδύτερον, ὁ Σαρῆ-Σαλτήκ ὁ ἄρχων ἀπέθανε πλησίον τῆς Πραβατῆς, συμφώνως πρὸς παλαιὰν διαθήκην αὐτοῦ, ἐτοποθετήθη τὸ πτώμα αὐτοῦ, εἰς ἑπτὰ (κενὰ) νεκρικά φέρετρα, ἕκαστον ἐκ τῶν ὁποίων μετηνέχθη πρὸς μίαν διεύθυνσιν ὑπὸ (ὁμάδος) πενήτων.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐκέλευσε, ὅπως ἐν τῶν φερέτρων τοῦ Σαρῆ-Σαλτήκ ταφῇ εἰσθῇ καὶ ἡ Μπαμπᾶ-Ἐσκή, μετὰ τὴν δικαιολογίαν, ὅτι, «ὁ μακαρίτης πρὸς τὰς ἐλπίδας ἡμετέρων».

Ἰδοὺ διὰ ποῖον λόγον ἡ κωμοπολίς ἐκαλεῖσθαι Μπαμπᾶ-Ἐσκή. Χάρις εἰς τὴν τιμὴν ταύτην, ἡ Μπαμπᾶ-Ἐσκή ὁμοίᾳ ἐπὶ μᾶλλον ἀκμάζει, ἀποτελοῦσα ὡραίαν ὑποῖσιν τῆς νομαρχίας Βιζῆ (Βιζύης) με (βαθμόν) ἑκατὸν πενήτων (βαλαντίων) ἄσπρων, οἱ κάτοικοι δ' αὐτῆς εἶναι ἀσύδοτοι ἀποφύους καὶ ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ ἐπίπονα ἔργα.

Ἡ κωμόπολις ἔχει χιλίας ἐξήκοντα μονωρόφους καὶ διωρόφους ἐξ ὀλοκλήρου ἐρυθροκεραμοσκεπεῖς λιθοκτίστους οἰκίας με ἀμπέλους ἐν αὐταῖς καὶ κήπους, καὶ εἴκοσι μιχράμπια.

Πρῶτον τὸ εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ρύακος κείμενον δζαμίον: Ἀλί-Πασᾶ δζαμιῖ, ὁ κτίτωρ τοῦ ὁποίου εἶναι ὁ ἐκ τῶν Ὑπουργῶν τοῦ Σουλτάνου Σουλεῖμάν-Χάν δεδοξασμένος με τὸ ὄνομα «Σεμιζ» (Παχὺς) Ἀλῆ-Πασᾶς, λίαν συνειδητὸς καὶ πεφωτισμένος Βεζύρης. Τόσον δὲ κομψὸν εἶναι τὸ δζαμίον τοῦτο, ὅπερ ἔκτισεν ἐντὸς τῆς πόλεως ταύτης, ὥστε ὁμοιάζει μᾶλλον Σουλτανικὸν δζαμίον, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἐν Κων]πόλει τοῦ Τόπ-Καποῦ κείμενον δζαμίον τοῦ Ἀχμέτ Πασᾶ, τοῦτο μάλιστα ὡς κτίριον ἀπαράμιλλον εἶναι εὐρύτερον, φωτεινότερον, στερεώτερον καὶ πολυτελέστερον ἐκείνου.

Οἱ μεδρεσέδες, τὰ φιλανθρωπικά καθιδρύματα, οἱ ξενῶνες καὶ τὰ καταστήματα εἶναι πάντα ἔργα ἀγαθοεργίας τοῦ Ἀλί-Πασᾶ τούτου.

Εἰς τὴν
Τομὴν:
17^{ος} αἰῶν:
Ανατολική
Θεσσαλία
Ι. Σπαθάρη
ἔκδοσις
ἐκ Θεσσαλονίκης
τ. 1918
σ. 26-28

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

πτομένους τοῦτο, ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ ὄντως μαγειρείου του, εἰς ἐκάστην δ' οἰκογένειαν παρέχεται ἐπὶ χαλκοῦ δίσκου (σινὶ) ἀνά ἓν τρυβλίον (σαχάνι) πιλαφίου, γιαχνί, (σάλτσα;) ἓν κύπελλον (τάς) ζωμοῦ (σούπας) πέντε ἄρτοι καὶ ἓν κηροπήγιον μὲ στεάρινον κηρίον.

Οὕτω πάντες οἱ μουσουλμάνοι καὶ χριστιανοί, πλούσιοι καὶ πτωχοὶ ἐπὶ μῆνας καὶ ἔτη ὁλόκληρα ἀπολαύουσι δαψιλῶς τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ.

Δι' ἕκαστον ζῶον εἶναι κεκανονισμένη μία μερίς τροφῆς.

Ἐκ μέρους τοῦ Βακουφίου ἐκτελεῖ ὅλην τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην εἰδικὸν προσωπικὸν τοῦ συσσιτίου.

Οἱ κρουνοὶ τοῦ δζαμίου καὶ τοῦ χανίου τούτου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος ἔχουσι θερμὸν ὕδωρ.

Συνελόντι εἰπεῖν, εἶναι τοιοῦτον εὐαγὲς ἴδρυμα μόνιμον καὶ πάγιον, τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ὁποίου εἶναι, ἐξ ὁλοκλήρου μολυβδοσκεπές, τὰ δὲ ἐσωτερικὰ αὐτοῦ διαμερίσματα εἶναι τερπνὰ, εὐάερα καὶ διασκεδαστικά.

Ἐν ἐκ τῶν εὐαγῶν ἰδρυμάτων εἶναι καὶ ἡ μετὰ μεγάλης τέχνης ἐκτισμένη γέφυρα ἐπὶ τοῦ χειμάρρου (τρεσκέ), ὅστις ὡς ποταμὸς, ρεῖ ἐκτὸς τῆς πόλεως πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν ἀγνοῦσαν εἰς τὸ Μπουργάζ.

Πέριξ τοῦ μεγάλου τούτου χανίου ὑπάρχει τὸ χάνιον τῆς Χαφσά Χατοῦν (Χαφσά-Χατοῦν-Χανή), ὡς καὶ κεραμοσκεπές ἀλλὰ λίαν στερεὸν οἰκοδόμημα.

Ἡ λαμπρά αὕτη πλειάς εὐαγῶν ἰδρυμάτων μετὰ ὀκτακοσίων ἐν ὅλῳ κεραμοσκεπῶν ἐξ ὁλοκλήρου οἰκιῶν, ἐξωραϊσμένων μὲ ἀμπέλους καὶ κήπους, καὶ μετὰ ὀκτὼ τεμενῶν ἀποτελοῦσι τὴν κομψὴν ταύτην κωμόπολιν.

Ἔχει δ' αὕτη προσέτι καὶ ἕτερα τέσσαρα μικρότερα, ὅπως οὖν, χάνια κεραμοσκεπῆ. Παρὰ τὸ χάνιον τῆς Χαφσά Χατοῦν ὑπάρχει τὸ προσκύνημα: «Κοῦρτ Μπαμπά Ζιγιαρετί», οὔτινος οἱ δερβίσαι ἀνήκουσιν εἰς τὸ τάγμα τῶν πτωχῶν Μπεκτασήδων. Τὸ προσκύνημα δὲν ἔχει τεκνέν, συγκείμενον μόνον ἐκ τάφου ἀπλοῦ ἀλλὰ φαινοῦ μετὰ θολωτῆς σκέπης.

Ὅλα τὰ ἀγαθοεργὰ καὶ εὐαγῆ καθιδρύματα τῆς πόλεως ταύτης εἶναι ἔργα τοῦ γεραροῦ ἀρχιτέκτονος Σηνάν.

Ἐκκινήσαντες καὶ ἐντεθθεν πρὸς ἀνατολὰς καὶ διελθόντες διὰ χωρίων πλουσίων καὶ εὐημερούντων ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν Μπαμπά-Ἑσκή.

Ὁ θόλος τοῦ δζαμίου τυγχάνει οὐρανοῦψης. Ὅθεν ἐξ ἀποστάσεως ἑνὸς σταθμοῦ λάμπει μὲ διακυμάνσεις τὸ κυανοῦν, θαλασσίου, ἀποχρώσεως χρῶμα τῆς μολυβδοσκεποῦς στέγης αὐτοῦ.

Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ γεραροῦ ἀρχιτέκτονος Σηνάν Πασᾶ, ὁ ὁποῖος καὶ ἐνταῦθα οἰκοδομήσας κομπᾶ καὶ θελκτικὰ κτίρια, ἐξεπόνησε καλλιτεχνικὰ σχέδια καὶ συνθέσεις ἀρχιτεκτονικάς, ἐν ἄλλοις δὲ κατεσκεύασε καὶ ἕνα τόσον ὑψηλὸν μινάρέν, ὥστε ὁ θρύλος παρομοιάζει αὐτὸν μὲ τὸν τοῦ Ρουστέμ-Πασᾶ.

Κατόπιν, πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν πλευρὰν τῆς ἀγορᾶς ἔρχεται τὸ μικροτέρων διαστάσεων λίαν λυσιτελὲς ἀρχαῖον δζαμίον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Πορθητοῦ Μωάμεθ (Ἀμποῦλ φέτχ Σουλτάν Μεχμέτ Χάν δζαμί). Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἔχει πολὺ μεγάλην ἐνορίαν, ἀπέκτησεν, ὥς ἐκ τούτου, καὶ ὅλως ἰδιαιτέραν πνευματικὴν αἴγλην.

Τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ δὲν εἶναι πολυτελῶς κεκοσμημένον. Ἐχει ἕνα ὑψηλὸν μονόροφον μινάρέν, χρῆζοντα μικρᾶς ἐπισκευῆς, ὅπως καὶ ὅλον τὸ τεμενός. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων ἔχει ἡ κωμόπολις ἑπτὰ εἰσέτι μεσδζήδια, ἑπτὰ νηπιαγωγεία, ἑπτὰ χάνια καὶ ἑπτακόσια περὶπου καταστήματα, ἐν πτωχοτροφείον, ἕνα λουτρώνα, εὐχάριστον, τρεῖς τεκνέδες δερβισήδων καὶ μίαν κρήνην ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς μὲ καλὸν ὕδωρ.

Ἴδου τὸ χρονόγραμμα τῆς κρήνης ταύτης :

«Φωνὴ μυστηριώδους, μαντικὴ ἐλάλησε τὸ χρονόγραμμά της : Κρήνη Σελσεμπίλ (δν. κρήνης παραδείσου) ὕδατος ζωῆς».

Ἔτος 932 (Ἐγείρης).

Ἐπὶ τοῦ διερχομένου διὰ τῆς κωμοπόλεως ταύτης παραποτάμου τοῦ Ἐργίνης ὑπάρχει μία μεγάλη γέφυρα, φέρουσα τὸ ὄνομα : Τσομπάν Δελη-Κασήμ ἀγᾶ-Κιοπρουσοῦ (ἡ γέφυρα τοῦ θεοτρέλλου βοσκοῦ Κασήμ ἀγᾶ) καὶ ἔχουσα ἑπτὰ ἀψίδας.

Ὁ παραπόταμος οὗτος πηγάζων ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Στράνδζας καὶ διερχόμενος μετὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνης ὑπὸ τὴν γέφυραν Ἐργίνης τοῦ γεραροῦ Σουλτάνου Μουράτ Χάν, ἔχουσιν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα τέσσαρας ἀψίδας ἐνοῦται μὲ τὸν ποταμὸν Μχρίτσα (Ἐβρος).

(Διηγοῦνται, ὅτι) ὅτε ὁ ὡς ἄνω μνημονευόμενος ἐμμανὴς ποιμὴν Κασήμ ἀγᾶς ἔβασκε τὰ προβατὰ του πλησίον τῆς τοποθεσίας, ὅπου, μετέπειτα, ἐκτίσθη ἡ γέφυρα, ὁ Ὑψιστος Θεὸς ἠυδόκησε νὰ τὸν ἀξιῶσιν τῆς μουσουλμανικῆς πίστεως.

“Ότε δὲ μετὰ πάροδον πολλῶν ἐτῶν (ἀνδρωθεὶς καὶ πιστῶς ὑπηρετήσας εἰς τὸ Κράτος) προήχθη οὗτος εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ὑψηλοῦ τάγματος τῶν Γενιτσάρων, εὐρισκόμενος εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Σουλτάνου Μουράτ Χάν τοῦ Δ’ ἔταξε πρὸς τὸν Θεὸν νὰ κτίσῃ μίαν γέφυραν εἰς τὸν τόπον, ὅπου (ἄλλοτε) ἔβοσκε πρόβατα, ἐὰν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν μεγάλην ταύτην συμφορὰν (τῆς φυλακῆς).

Μετὰ τὴν διάσωσίν του ἐκ ταύτης ὄντως ἐξεπλήρωσεν οὗτος τὴν ὑπόσχασίν του καὶ κατεσκεύασε τὴν μεγάλην ταύτην γέφυραν διὰ δαπάνης ἐξ ἰδίων τετρακοσίων βαλαντίων βυζαντινῶν νομισμάτων.

Πραγματικῶς δὲ ἡ γέφυρα αὕτη εἶναι πολὺ μεγάλη, μοναδική εἰς τὸ εἶδος τῆς (Kabilinden, ὅχι Kilindan τριχὸς τῆς ὡς ἔχει κατὰ λάθος τὸ κείμενον). Αἱ ὑψηλαὶ καὶ πομπῶδεις ἀψίδες αὐτῆς ὑπενθυμίζουν τὸν Γαλαξίαν ἐπὶ τοῦ οὐρανίου στερεώματος.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Σεμαχῆ ἐκπονηθὲν χρονόγραμμά της ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Ἐπιθυμία καὶ ἐπινεύσει τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου Μουράτ (μονάρχου) με μεγαλοπρέπειαν τοῦ Δ. Α. (σοφοῦ Σολομώντος ἢ βασιλέως Περσίας), — πολυχρόνιον παρθεὶς Κύριος τὴν σκιάν (ζωὴν) αὐτοῦ — ἐφθασεν εἰς τὴν Πυγὴν (εἰς αὐτὴν) τοῦ Σεμαχῆ τότε τὸ χρονόγραμμα διὰ μυστηριώδους μαντικῆς φανῆς (ἡ Πυθίαν).»
 «Γένοιτο ἡ γέφυρα αὐτοῦ αὕτη ἐν ὑστάτῃ ἀποδοχῇ (ὡς εὐπρόσδεκτος) ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ Πολυμέρου. Ἔτος 1043 (Ἑγείρης).

Καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει προσκύνημα τοῦ Σαρῆ-Σαλήκ-Μπαμπᾶ.

Πῶς οὗτος ἐπάτησε τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ Βυζαντίου καὶ ὅποια αἱ σχετικαὶ λοιπαὶ λεπτομέρειαι τῶν γεγονότων ἐξεθέσαμεν ἤδη εἰς τὸν δεῦτερον τόμον μας (πρβλ. σελ. 133 τοῦ Β’ τόμου τοῦ Σεγισχετναμέ).

Καὶ τὸ προσκύνημα τοῦ Γέροντος (Σεῖχου) Μεχμέτ Σουχουδη ἀρχικῶς ἦτο ἐπίσης εἰς τὴν κωμόπολιν ταύτην Μπαμπᾶ Ἐσκί. Οὗτος ὑπῆρξε διάσημος ὡς τελείως κάτοχος τῶν φυσικῶν (ὁρατῶν, προδήλων) καὶ τῶν μεταφυσικῶν (ἀποκρύφων) ἐπιστημῶν. Καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν οὗτος ὑπῆρξεν ἐξόχως δεινός ὡς καὶ εἰς τὸν κάλαμον. Ἐτάφη δ’ εἰς τὸν τεκίην τοῦ Σαρῆ-Σαλήκ Μπαμπᾶ.

Ἡ μονὴ αὕτη, ἂν καὶ εἶναι τεκίές τῶν Μπεκτασήδων, ἔχει, ἐν τούτοις, ὀλίγους δερβίσηδες, τὰ δὲ βακούφια τούτου περιήλθον εἰς χεῖρας ἀπλήστων πλεονεκτῶν.

Εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν παρυφὴν τῶν κήπων ὑπάρχει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς αὐτῆς, τὸ προσκύνημα τοῦ Μπαμπᾶ Σουλτάν, παριστῶν αὐ-